

OKUYUCULARIN DİKKATİNE:

AL JAZEERA İNTERNET SAYFASINDA 14 TEMMUZ 2016 GÜNÜ “SÜRİYELİ MÜLTECİLER: NEFRETİ NASIL TÖRPÜLEYECEKSİNİZ” BAŞLIĞI ALTINDA” YAYINLANAN VE DİDEM ÖZEL TÜMER İLE YAPTIĞIM MÜLAKATA DAYANAN HABERİ YAYINLANMASININ 10 SAAT SONRASINDA OKUYABİLDİM. KONU ÇOK GÜNCEL VE İLGİ ÇEKİCİ OLUNCA, MÜLAKAT BİR ANDA YAYILDI. MÜLAKATI VERDİĞİM ANDA SEYAHAT HALİNDEYDİM. ANCAK KULLANDIĞIM BAZI “SOHBET” İÇERİKLİ CÜMLE YA DA KELİMELERİN DE METİNDE AYNEN YER ALDIĞINI VE BU HALİYLE AKADEMİK BAĞLAM DAN KOPTUĞUNU DA BÖYLECE GÖRDÜM.

YILLARDIR BU KONULARDA ÇALIŞAN VE OLABİLDİĞİNCE AKADEMİSYEN KİMLİĞİMLE KONUYLA İLİŞKİN GÖRÜŞLERİMİ VERİLERE DAYALI OLARAK İFADE EDEN BİRİSİ OLARAK AÇIKÇASI MÜLAKATIN İÇERİK DEĞİL AMA ÜSLUP BAKIMINDAN BU ŞEKİLDE YAYINLANMASINDAN ÇOK MUTLU OLMADIĞIMI VE HATTA RAHATSIZLIK DUYDUĞUMU İFADE ETMEDEN GEÇEMEYECEĞİM. MÜLAKATIN YAYINLANMADAN GÖRÜŞÜME SUNULMAMASININ GETİRDİĞİ BU SIKINTIYI AÇIKLIKLA SİZLERLE PAYLAŞMAK İSTEDİM.

AYNI MÜLAKATI YENİDEN GÖZDEN GEÇİREREK DÜZENLEDİM. BENİM KONU HAKKINDA TAM OLARAK NE DÜŞÜNDÜĞÜMÜ MERAK EDENLERDEN RİCAM, TARAFIM DAN EDİT EDİLMİŞ AŞAĞIDAKİ YAZIYI DİKKATE ALMALARIDIR.

SAGILARIMLA

DOÇ.DR. M. MURAT ERDOĞAN

AL JAZEERA

SURİYELİ MÜLTECİLER:

“NEFRETİ NASIL TÖRPÜLEYECEKSİNİZ”

Hacettepe Üniversitesi Göç ve Siyaset Araştırmaları Merkezi (HÜGO) Müdürü Doçent Dr. Murat Erdoğan'a göre, Cumhurbaşkanı Recep Tayyip Erdoğan'ın Suriyelilerin vatandaşlığı gündeme getirmesine toplum hazırlıksız yakalandı. Gösterilen tepkinin altında ise, 'ekmeğin bölüşülmek istenmemesi' yatıyor. Murat Erdoğan'a göre, uyum sağlamadan vatandaşlığa almak, her iki taraf için de ciddi riskler taşıyor. Türkiye halkının Suriyelilerin vatandaşlığa alınmasına destek vermediğini belirten Erdoğan, Suriyelilerin ise bu kararlar siyasetin enstrümanı haline getirildiğini savunuyor.

Suriyelilerin Türkiye'ye uyumu konusunda bugüne kadar yapılanlar yeterli miydi?

Çok net, değil. Türkiye bir uyum politikası yapmadı zaten. Sadece Suriyelilerin belirli bir süre Türkiye'de yaşamalarını sağlayacak önemler alındı. Sağlık hizmetlerine erişim, çocukların okula gitmesi ya da çalışma hakkı gibi parçalı düzenlemeler yapıldı. Türkiye'nin hiçbir şekilde kapsamlı bir uyum politikası olmadı. Çünkü, Cumhurbaşkanı'nın 2 Temmuz'da yaptığı açıklamaya kadar ülkelere geri dönecekleri üzerine hesap yapılıyordu, politikalar da bunun üzerineydi. Böyle düşünürseniz o zaman uyum politikası da yapmazsınız. Şu anda Türkiye'de vatandaşlık tartışmasının biraz da absürt olmasının sebebi bu. Uyum politikası olmaksızın doğrudan vatandaşlığa geçmek gibi bir şeyden söz ediyoruz, bu da gayet sıkıntılı bir şey.

Türkiye'nin Suriyeliler için yaptığı tanım 'geçici koruma altındaki misafirler'di. Bu statüleri içerisinde Suriyelileri uyumlaştırmak mümkün müydü?

Bilindiği üzere Türkiye 1951'deki Cenevre Anlaşması'na koyduğu bir coğrafi çekincesi var. Bu çekince şu anlama geliyor: Türkiye sadece Avrupa'dan gelenlere mültecilik hakkı veriyor, Avrupa dışından gelenlere ise –ki hemen bütün Türkiye'deki mülteciler Avrupa dışından gelirler- mültecilik hakkı vermiyor. Bu tür gelenlere ülkelerine dönmeleri ya da üçüncü bir ülkeye gitmeleri için Türkiye'de geçici olarak kalma hakkı veriliyor. Resmi politika bu. Yıllardır Avrupa Birliği, BM Türkiye'ye bu konuda baskı yapıyor ve dünyada toplam 4 ülkede var olan bu coğrafi çekincenin kaldırılmasını ve mülteci hakkının herkes için tanınmasını istiyor. AB ile müzakerelerin de önemli bir maddesi budur. Bu anlamda Türkiye'deki Suriyeliler ve diğer ülkelerden gelenler resmi anlamda “mülteci” ya da “sığınmacı” olarak kabul edilmemektedir.

"Türkiye illegal göç yolu olarak cazip hale gelecek"

Türkiye'nin mülteciliğe coğrafi kısıtlama getirmesi haklı bir kaygıya dayanıyor. Son derece istikrarsız bir bölgenin ortasında yer alan Türkiye, gelenlerin hepsine mültecilik statüsü imkanı sağlanması halinde, Türkiye'nin bir "mülteci cennetine" dönüşmesinden çekiniyor. Tam da bu çerçevede şu an birden bire vatandaşlıktan söz etmek şaşırtıcı ve riskli. Eğer kitlesel vatandaşlık yolu açılırsa, Türkiye'yi illegal göç yolları bakımından cazibesinin artması ve katlamalı göçlerin hedefi haline gelmesi riski var.

Peki "geçici koruma" statüsü uyumu sağlamak için yeterli olur mu? Aslında, Türkiye bir çok ülkede mülteci statüsünde olanlara bile verilmeyen hakları tanıdı. Sağlık hizmetlerine, eğitime ücretsiz ulaşma, çalışma hakları vs. Ancak burada yine de bir sürdürülebilir bir statü sorunu olduğu da bir gerçektir. Bu bağlamda önce mültecilik hakkının tanınması, ardından da süreç içinde vatandaşlığın düşünülmesi daha doğru olurdu. Bırakın vatandaşlığı, Suriyelilere mülteciliği bile vermek istemediğimize dair son beş yılda çok belirgin uygulamalar var. Mesela Suriyeli çocuklara Geçici Eğitim Merkezlerinde verilen eğitim dili. Burada okula giden yaklaşık 250 bin çocuk Suriye müfredatının işlendiği bir eğitimi Arapça alıyor. Eğer kalıcılık ve uyum öngörülseydi, bu çocuklar şu an en azından Türkçe biliyor olurdu. Nasılsa kısa zamanda Esad gidecek ve bunlar kendi ülkelerine dönecekler düşüncesine öylesine inandık ki, niteliklilere, mesela akademisyenlere bile gelecek sunamadık ve ne yazık ki pek çoğu yurtdışına kaçtılar.

"Stratejik karar verilemedi"

Uyum konusunda geçici koruma statüsü altında bile bununla ilgili bir süreç gerçekleştirilebilirdi. Sadece stratejik bir karar verilemedi Türkiye devleti tarafından. O karar nihayet geldi ama o karar da olabilecek en radikal şekilde geldi. Uyum olmaksızın vatandaşlığa geçmek gibi bir süreç dünyanın başka bir yerinde yok. Dünyanın başka yerinde yoksa biz yapamaz mıyız? Yapabiliriz tabii ki. Bu kriz dünya tarihinde çok az rastlanan, bizim tarihimizde hiç olmayan boyutlarda. Onun için yeni modelleri de kendimiz geliştirmeliyiz. Ama bunun bir hazırlığının olması gerekiyor. Bu hazırlık

olmazsa siz bu göçü iyi yönetemezsiniz. Son dönemde sıkça kullandığım bir cümle var: “Göç ne iyi ne kötü bir şey. Eğer iyi yönetirseniz bu size katkı sağlar, ama kötü yönetirseniz başınıza bela olur.” Şu an ne yazık ki biraz böyle bir süreç yaşıyoruz.

Geçici koruma statüsünün yetersiz olduğunu, statü sorununun başka türlü sorunlara yol açma ihtimalinin gayet güçlü olduğunu, aslında coğrafi çekince den vazgeçilerek, mültecilik hakkının tanınması gerektiğini göç çalışan hemen bütün akademisyenler, uzmanlar bu süreçte ifade ettiler. Ama Türkiye’de ilgi mültecilerin kalıcılığına değil, Esad rejiminin gidişine yoğunlaştığı için, politikalar da geçicilik üzerine bina edildi. Şimdi birden bire vatandaşlıktan söz edilmesi bu anlamda sorunlu. Geçici koruma ile vatandaşlık arasında müthiş bir uçurum var. Dikkate dersiniz gerekçelendirmeler de çok duygusal bir zeminde dile getiriliyor.

Türkiye, 'geçici olarak burada kalacaklarını düşünüyordu' dediniz. O halde şimdi vatandaşlıktan bahsediliyor olması 'kalıcı' olduklarının kabulü anlamına mı geliyor?

Aynen. Bu aslında “gerçekle yüzleşmek” anlamına geliyor. Kısa bir süre öncesine kadar pek çok politikacı Suriyelileri evlerine ya da Avrupa’ya göndermekten söz ediyordu. Bunu AB ile vize liberalizasyonu tartışmalarında da gördük. En üst düzeydeki politikacıların bile AB’yi Suriyelileri göndermekle tehdit eden açıklamalarını biliyoruz. Oysa 2013 sonlarından itibaren kalıcılık durumu çok net ortaya çıkmıştı. Bunun pek çok sebebi vardı. En önemli olan Suriye’deki iç savaşın bütün ülkeyi sarması ve ülkeye -kısa ve orta vadede- barış ve huzurun gelmesi ihtimalinin tamamen ortadan kalkmasıydı. Bir de bütün kitlesel göçlerde görülen sosyolojik gerçekler var. İnsanlar bir süre sonra isteseler de geri dönemiyorlar. Türkiye’deki Suriyelilerin sadece % 9’u kamplarda. Geri kalan kendi istekleri ile yaşayacakları yeri seçtiler ve bütün Türkiye’ye dağıldılar, daha da önemlisi yaşama tutundular. Bunların geri gitmeyeceği gerçeğini devlet görmek istemedi. Öyle olsaydı en azından 2013’den itibaren

kapsamlı bir uyum süreci ortaya konulabilir, özellikle okul çağındaki çocukların kayıp kuşaklar olmasının önüne geçilebilirdi.

"Türkiye'nin konsantrasyonu Suriye'deki rejim üzerineydi"

Dolayısıyla, 'Esad giderse sorun kendiliğinden çözülecek, bunları da geri göndereceğiz' diye düşünülüyordu. Şimdi aslında "Türkiye'deki Suriyelilere vatandaşlık vereceğiz" demek, gerçeği kabul etmek, tamam bunlar kalıyorlar demek anlamına geliyor. Keşke vatandaşlık tartışmaları öncesinde bu gerçeklikle yüzleşilebilseydi.

Önce uyumlaştırma sonra vatandaşlık vurgusu yapıyorsunuz. Neler olmalıydı o süreçte?

Vatandaşlık tartışması hassas bir tartışma. Ulus devletlerin kendi insanına verdiği bir koruma kalkanı. Ama dünya değişiyor. Dünyada doğduğu ülke dışındaki ülkenin vatandaşlığını alanların sayısı yüz milyonları aşmış durumda. Yani vatandaşlık o kadar kutsanacak bir şey değil. Daha geçen hafta yapılan Avrupa Atletizm Şampiyonasındaki Türkiye formasıyla yarışan ve tarihimizin en büyük başarısını elde eden atletler daha birkaç yıl içinde T.C. Vatandaşı oldular. Türk bayrağını göndere çektiriyorlar. Almanya'da 1.5 milyon Türk, Alman pasaportuyla dolaşıyor. Yani vatandaşlık dediğimiz şey her geçen gün duygusallıkla, ırkla, dinle açıklanan bir şey olmaktan çıkıp, daha araçsal bir şeye dönüşüyor. Dolayısıyla bunu öyle kutsal bir çerçevede değil, daha gerçekçi bir zeminde tartışmak lâzım. O gerçekçilik de şu: Vatandaş dediğiniz kişi, ülkenizin geleceği hakkında karar verme yetisine sahip insanlardır. Hele sayı yüksekse, ki Suriyeliler Türkiye nüfusunun % 4'ü gibi çok ciddi bir sayıda, o zaman tereddütler artıyor. Bu insanları o ülkenin geleceğine karar verme süreçlerine dahil ederken, bütün ülkeler belirli süreçler öngörüyorlar. Bunun nedeni de sonradan gelenlerin uyumu ve yerel toplumun bunu benimsemesi, içselleştirmesi ve desteklemesi.

Yüzölçümü 9,98 milyon km² olan dünyanın en tipik göç ülkelerinden birisi olan Kanada'ya bakalım. Göçmen ile ayakta kalan bu dev ülkenin 35 milyon

nüfusu var. Ama törenlerle aldığı 20 bin Suriyeliye gitmeyeceklerini bile bile 'ben 3-5 sene bunları kontrol edeceğim, uyum kurslarına alacağım, eğer bunda belirli bir seviyeye gelirlerse vatandaşlık vereceğim' dedi. Ya da düşünün yaşlanan ve çocuk doğurganlığı dramatik biçimde azalan Avrupa'yı. Onların da insana ihtiyacı yok mu? Peki özellikle vatandaşlık söz konusu olduğunda neden direniyorlar? Çünkü o insanların o ülkenin geleceğine karar verecek duruma gelmesi için çıta koyuyor ortaya. Bu çıtayı her ülke gayet doğal bir biçimde koyar.

"Ülkelerin belirli bir göç politikalarının olması lazım"

Olay sayılarla ilgili bir şey değil. Ülkelerin belirli bir göç politikalarının olması lazım. Aksi halde, o insanların o topluma getireceği katkıdan çok daha fazla toplumda başka türlü gerilimler olur, bunun da yaratacağı başka sakıncalar olur. Bu sorunları da sadece duygusal açıklamalarla aşamazsınız.

Ne yapılması gerektiğine gelince. Bir kere dil-egitim, yerleşme ve çalışma öncelikli üç alan. Bugün Türkiye'deki Suriyeli okul çağındaki çocukların sayısı yaklaşık 850-900 bin. Bunun 500-600 bini 4 - 5 senedir okul görmüyor. Geri kalan 250 bin çocuk Arapça eğitim görüyorlar. Sadece 80 bin civarındaki Türkçe eğitim alıyor. Burada önemli bir faktör sayısal büyüklükler. Tekrar ediyorum. Bu boyutta bir mülteci akını Türkiye hiç yaşamadı. Dolayısı ile verilen örnekler de karşılaştırılabilir değil. Mesela özellikle de vatandaşlığa alınan yüzbinlerce çocuğun ileride hangi dilde eğitime devam edeceğini düşünmek ve planlamak gerekmeyecek mi? Daha 2013 tarihli Göç Yasası (YUKK) ve 2014 tarihli Geçici Koruma Yönetmeliği diyor ki, geçici koruma altındakilerin Türkiye'de kalışları vatandaşlık için hak doğurmaz. Neden bu kural var. Çünkü yasayı ve yönetmeliği çıkaranlar da bunun bir süreç gerektirdiğini biliyorlar. Hazırlıksız ve kitlesel bir biçimde vatandaşlığa alınma riskler içerir. Yoksa nüfusu azalan ya da nüfusla büyümek iyi olur diyen her ülke kapılarını açardı. Burada bir düşünmek gerekmiyor mu? Türkiye'nin coğrafyası Almanya'nın iki katı, o zaman biz 150 milyon nüfusu barındırabilir demek ve doğal süreçlerle bunu yaşamak başka, dışarıdan ilave 70 milyon alalım demek başkadır.

"88 senede gelen göçmen sayısı 2 milyon"

Bazı çevreler 'Ahıska Türkleri geldi onları yerleştirdik, ne var bunda?' diyor. Tabii ki öyle. Sadece onlar değil, Balkanlardan, Kafkaslardan, Ortadoğu'dan yüzbinlerce insan geldi Türkiye'ye. Ama hem sayılar çok daha düşük hem de bu sürece yayıldı. Daha da önemlisi iskan politikası ile yerleşimleri sağlandı. Yani göç yönetildi. Türkiye Cumhuriyeti tarihinde Suriyeliler gelinceye kadar, 88 senede, 1923 - 2011 arasında gelen toplam göçmen/ mülteci sayısı 1.8 ile 2 milyon arasında. Ve bunları daha başından yerleştirmeye tabi tutup yerleştirmişsiniz. Bu gelenler çoğunlukla Türkçe biliyorlardı. Tabii ki bu Türk toplumuna çok ciddi katkılar sağladı. Onun için şu an karşı karşıya kaldığımız durumu ve ortaya çıkan dev boyutları göz ardı edersek bedeli yüksek olabilir. Ben "Suriyelilerin vatandaşlığını konuşmamız gerekiyor" diyen ilk kişilerden birisiyim. Ama bir anda kitlesel vatandaşlık, çok üst bir çığta ve bu konuda toplumun geri kalanın ikna edilmesi lazım.

Oraya geleceğim ama şuradan devam edelim....Bir yanda, Suriyelilere oy deposu muamelesi yapıldığı yönünde bir görüş var. Öte yanda da, vatandaşlık hakkı ile siyasi katılımın otomatik olarak gelmesi dolayısıyla 'siyasetin parçası olurlarsa uyum daha kolay olur' görüşü de var. Ne dersiniz?

Buradaki sıkıntı şu: Tabii ki bu hamlenin bir oy hesabı var. Bunun olmaması mümkün değil. Çünkü eninde sonunda Türkiye'deki 3 milyon Suriyelinin içinde yaklaşık olarak 1.5, 1.6 milyon oy kullanma yaşında insan var. 3 sene sonrasını düşünürseniz bu sayı 2 milyona yaklaşacak. Türkiye'deki toplam oyun yüzde 4'ünü buluyor bu sayı. Türkiye'de kaç tane parti var yüzde 4 oy alan? Bu insanların hangi partiye oy vereceklerini üç aşağı, beş yukarı kestirebilirsiniz. Muhalefetin de buna itirazlarını bir noktaya kadar anlamak mümkün. Ama muhalefete aynı zamanda şunu sormak lazım: Siz bugüne kadar ne ürettiniz Suriyelilerle ilgili? Sizin politikanız ne? Kusura bakmasındalar ama neredeyse "sıfır". Orada durum da hiç iç açıcı değil.

İkincisi, 'biz bunlara vatandaşlık verirse uyumları daha kolay olur' yaklaşımı... Sadece Türkiye'de değil, yurtdışında da göç olayları ve entegrasyon süreçleriyle ilgili çalışıyoruz. Uyumun önemli bir parçası vatandaşlıktır ve o insanların o ülkeye aidiyet duymasını, ülkeye katkı sağlamasını daha da kolaylaştırır. Ama bunun süreç sadece mülteciler düşünülerek yapılandırılırsa, konu siyasetin merkezine yerleşir ve toplumsal gerginlikler kaçınılmaz olur. Çünkü, vatandaş olanın ülkenin geleceği hakkında müdahale hakkıdır zaten olayı farklı kılan. Bu durumda vatandaşlığın bu kadar hızlı biçimde verilmesinin, iki yönlü olan uyum süreçleri bakımından katkısından çok riskleri olma ihtimalinin yüksek olduğu görüşündeyim.

"Doktorları, mühendisleri alacağız"

'Doktorlar, mühendisler vs var onları alacağız' deniyor. Bir kere bu çok gerçeklikle örtüşmüyor. Türkiye uzun süre stratejik kararını alamamasının ve nitelikli Suriyelilere gelecek imkanı sunamamasının önemli etkilerinden birisi 2015'deki Avrupa'ya kaçışlarda ortaya çıktı. Türkiye'de kalan ve katkı sağlaması beklenen meslekleri olanların sayıları çok minimal düzeylerde ne yazık ki. Ama işin bir başka tarafı daha var. Vatandaşlığı sadece "niteliklilere" de açamazsınız. Diyelim ki, 60 yaşında yalnız bir kadın var. Savaştan kaçmış, hiç kimsesi yok, okur yazar da değil. Peki bu kadına neden vatandaşlık vermeyeceksiniz? Vermek zorundasınız. Aksi takdirde bu tam bir discrimination (ayrımcılık) olur.

Vatandaşlık uyumun çok önemli bir aşamasıdır. Ama tek araç bu değildir. Almanya'daki 55 yılını dolduran Türklerin neredeyse yarısı vatandaş değil, ama çok başarılı bir biçimde topluma uyum sağlamış haldeler. Neden vatandaş olmadıklarını da biliyoruz. Çünkü Almanya bu sayının toplu hareket etme riski olduğunu düşünüyor ve engeller çıkarıyor. Özellikle de Türklerin çifte vatandaşlığına istisnai haller dışında izin vermiyor. Fransa'da çifte vatandaşlığa izin var, ama orada yaşayan Türkler uzak duruyor. Ama bundan kaynaklı uyum sorunu olduğu yine söylenemez. Fransa'da 3-4 kuşaktır yaşayan ve vatandaş olan Cezayirli'nin Tunuslunun

Faşlının uyum sorunu var ama vatandaş olmayan Türklerin yoksa, bunu bir kez daha düşünmekte fayda var. Ama ön aşamalardan birisi, mülteci ya da göçmenlerin kendilerini doğrudan ilgilendiren konularda karar süreçlerine dahil olmalarıdır. Mesela yerel yönetim seçimlerine katılım, Kent Konseylerinde görev almalar vs. Bütün bunlar toplumdaki endişeleri ve dışlanmayı da azaltacak önlemlerdir.

"Nefreti nasıl törpüleyeceksiniz?"

Vatandaşlık açıklaması ile birlikte son günlerde ortaya çıkan Suriyelilere yönelik nefret söylemi son derece ürkütücü. Bu söylem ülke huzurunu, sosyal barışı daha da zedeleyebilecek bir ırkçılığa kaynaklık edebilir. Süreç yönetmeyi uzlaşma üzerine bina etmeliyiz, çatışma üzerine değil. "Vatandaşlık verirse onları uyumlaştırırız." Peki diğerlerinin nefretini nasıl törpüleyeceksiniz? Onunla ilgili politikanız nedir? Bu kadar kısa sürede vatandaşlık verip "Sonra bunların uyumu daha kolay olur" demek bana oldukça gerçek dışı geliyor. Karşılıklı öfke birikmesi ciddiye alınmalı.

"Hani ensardık biz?"

Hükümet kalifiye olan Suriyelilere vatandaşlık verileceğine vurgu yapıyor. Bu seçmece bir vatandaşlık yaklaşımı değil mi? Ya da kalifiye olmayanı almamak ama Türkiye'de kalmasına izin vermek kayıtdışına itmek demek değil mi?

Tabii ki böyle bir seçmece tavır vicdani ve ahlaki değil. Bir sürü duygusallık yapıyoruz, 'şöyle kucağımızı açtık, böyle kucağımızı açtık' ondan sonra 'iyileri alacağız' diyoruz. Hani ensardık biz? Eğer "ensarlık" üzerinden bu süreç yürüyecekse, söylem de buna uygun olmalı. En çok eleştirdiğimiz Almanya'nın, İngiltere'nin, Kanada'nın "seçmece" yaklaşımını taklit etmiş oluyoruz. Burada bir çelişki var bir kere bu bir.

"Çalışma izni için başvuru sayısı sadece 5 bin"

İkincisi kalifiye olanlarla ilgili olarak, Türkiye Cumhuriyeti 15 Ocak 2016'dan itibaren Geçici Koruma Altındaki Suriyelilere çalışma hakkı verdi. Ama bu sistem çalışmadı. 15 Ocak sonrasında gelen başvuru sayısı birkaç binde kaldı. Bu hem Türkiye'deki işsizlik hem de nitelikli insan gücü azlığı ile ilgili bir durum. Onun için açıkçası "nitelikliler bize katkı verecek" demek biraz toplumun desteğini almaya yönelik. Oysa daha 3 hafta önce Hükümet "Turkuaz Kart" denilen bir uygulama ile öncelikle Suriyeliler olmak üzere bütün yabancı niteliklilerin Türkiye'de kalmasını sağlamaya yönelik bir hamle yapmıştı. Bu bence çok değerli ve önemliydi. Şimdi konu tamamen zemin değiştirdi.

Ama şöyle bir şey var. Türkiye'de bugüne kadar doğan 200 binin üzerinde Suriyeli bebek var. Bu bebeklerin vatanı yok. Suriye vatandaşı da, Türkiye vatandaşı da değiller. Uluslararası anlamda da 'haymatlos' deniliyor zaten. Bu çocukların vatandaşlığı eninde sonunda gerçekleşmeli. Ama bunun da süreçleri olması lazım. Bu da önemli bir şey. Çünkü siz o çocuğu tek başına vatandaşlığa almıyorsunuz. O çocukla birlikte annesini, babasını, kardeşini almak zorunda kalacaksınız. Hatta şu an Türkiye'de bile olmayanları da öngörmeniz lazım. Dolayısıyla 200 bin çocuk çarpı en az 5 demeniz lazım. O zaman zaten 1 milyona çıkıyorsunuz. Bazı açıklamalar var, 'hepsini almayacağız, 300 binini alacağız'. Bu hesabı kim nasıl yapıyor, neye göre yapıyor anlamıyorum. Böyle bir şey yapılamaz. Siz bir insanı aldınız vatandaşlığa karısını, çocuğunu almayacak mısınız?

Başında bulunduğunuz merkezde araştırmalar yapıyorsunuz. Bugüne kadar Suriyelilere vatandaşlık verilmesi konusunda yaptığınız bir araştırma var mı?

Tabii.

Nedir çıkan sonuç?

Maksimum yüzde 10 destek veriliyor. Yaptığımız araştırmada yüzde 1.6 'evet bunlar vatandaşlığa kesinlikle alınmalı' diyor. Yüzde 6,1 civarı

'alnabilir' diyor. % 7,7 görüş vermiyor ve geri kalanı yani % 84,6'sı reddediyor. Yapılan bütün araştırmalar benzer sonuçlar veriyor.

Neden istemiyor Türk halkı?

Vatandaşlık sizin ekmeğinize ortak olmak anlamına geliyor da ondan. Bu, dünyanın her yerinde böyledir. Tipik göçmen ülkeleri Amerika, Yeni Zelanda, Avusturalya da bile insanlar bir anda ülkenin kaderini değiştirecek sayıda insanların gelmesini ve vatandaşlığa alınmalarını tedirginlik olarak görüyor. Bir de, Türk toplumu kültürel olarak da o kadar yakın görmüyor Suriyelileri. Biz de o konuda romantik bir hava var ama HUGO araştırmasında Suriyeliler olarak kültürel olarak aynıyız diyenlerin oranı % 17,2, aynı değiliz diyenlerin oranı % 70,6 çıkmıştı. Bu kadar ötekileştirme bizi de şaşırtmıştı.

Çanakkale Savaşı'nda cephe de birlikte savaşma.....

Dediğim gibi bu durum tabii ki duygusal dayanışma ögelerinin de ortaya konulması gereken bir durum ama abartmamak gerekiyor. Hazırlıksız yakalandığımız ve 3 ay öncesine kadar farklı şeyler söylendiği için biraz gerekçe üretme telaşı var. Oysa Suriye ile Cumhuriyet tarihinde hep sorunlar yaşandığı da ayrı bir gerçektir. Türkiye'de yabancıların mülkiyet edinme imkanı var. Ama Hatay sorunundan dolayı alınan bir karar neticesinde Suriyeliler Türkiye'den mülk edinemiyor. Onun için Türkiye Cumhuriyeti 1930'larda Suriyelilerin Türkiye'de toprak edinmesine rezerv koymuş durumda. Zamanı geçmiş bir endişe ama Türk devleti bir İsrailleşmeden endişe etmiş o dönemde. Aslında 2005-2011 arası dönem istisna bir dönem oldu. Yoksa PKK'nın orada yuvalanması, Keban Barajı gibi konularda hep Suriye ile çatışma içinde olduk. Hala Suriye'nin birçok haritasında Hatay kendilerinde gibi görünür. Onun için daha rasyonel bir zeminde gitmek gerekiyor.

Daha önce bazı adımlar atılmadan vatandaşlık verilmesinin zarar vereceğini söylediniz. Ne gibi zararlardan bahsediyorsunuz?

Türkiye'de “kırılgan” ve “endişeli” de olsa dünyanın hiç bir yerinde olmayacak bir toplumsal kabul düzeyi vardı Suriyelilerle ilgili. 3 milyon insan gelecek, 5 yıl boyunca yaşayacak, istedikleri yere gidecekler, kimse bunları kontrol edemeyecek, buna rağmen toplum buna bir tepki göstermeyecek. Bunu 'kırılgan-endişeli bir toplumsal kabul' olarak nitelenebiliriz. İşin içine birden bire vatandaşlık girdiği zaman insanların tepkileri anında fark etti. Bunu ölçsüz ve hatta ırkçı söylemlerle sosyal medyada da basında da görüyorsunuz. Rahatsızlık ve tedirginlikler ortaya çıkmış oldu. Konu siyasallaştıkça, bu risk daha da artıyor.

Bir hazırlık ve uzlaşma ihtiyacı görülmeksizin konu ortaya çıkınca, Suriyeliler siyasetin çatışma alanında kaldılar. Bu çok üzücü bir şey. Onun için en büyük zararın onlara olduğunu düşünüyorum. Dolayısıyla bugüne kadar 'yardıma ihtiyaçları var, destek olalım' diyen insanlar birden bire 'yok kardeşim ne işleri var burada, orada savaş var bunlar burada, korkak bunlar kaçtılar buraya geldiler bize mi faydaları olacak' demeye başladılar. Bu bir iletişim stratejisi gerektiriyor. Mutlaka yeni ve güçlü bir kurumsal

yapı gerekiyor. Toplum hazırlıksız bir biçimdeyken, hiç bu konu gündemde değilken, daha bir ay öncesinde hepsini Avrupa'ya göndereceğiz ya da evlerine gidecekler derken, birden bire 'vatandaş yapıyoruz iyi bir şey' dediğiniz anda toplumun bu konudaki tepkilerinin de Suriyelilere yansması çok yüksek. Bunun sevimsiz örneklerini son bir hafta içinde gördük.

Ayrıca güvenlik boyutu da sürecin yönetilmesinde önem verilmesi gereken bir husus. Göçün en fazla endişe yaratan kısmı güvenlik alanı olur. Mülteci olaylarında bu risk daha da artar. Çünkü doğası gereği mülteciler bilgi-belge bakımından eksiktirler. Hele de muhatap ülke ile ilişkiniz kesilmişse, oradan da çek edemezsiniz. Ama güvenlikte sıkıntılar yaşanırsa, bu terör için de adi suçlar için de geçerlidir- imajlar hemen yerleşir. Bunu değiştirmek de çok zor olur. Türkiye'deki Suriyeliler konusunda güvenilir ve ayrıntılı bir veri tabanı oluşturmadan böyle bir işe girmenin de başka riskleri olabilir.